

פתיחה לפרק "במה בהמה"

יְיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ
וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וְאִמָּתֶךָ וּבְהֵמָתֶךָ וּגְרֶךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ (שמות כ, י)

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְעֹשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ
וַחֲמֹרְךָ וְיִנְפֹשׂ בֵּין אֲמָתֶךָ וְהַגֵּר (שמות כג, יב)

הנועד כרגיל לשמירת הבהמה נחשב כמויעד לצרכה – ומותר בנשיאה. אולם משום כך יש לברר מה הם אמצעי השמירה המקובלים לגבי כל מיני בעלי חיים, ואם שמירה יתירה יש בה משום משא. שאלה זו נקשרת בבעיה נוספת – המבוארת בעיקרה בפרק הבא – והיא – החשש שמא יפול חלק מריתמת הבהמה ברשות הרבים ויבוא בעל הבהמה לטלטל דבר זה שנפל. ואם כן, מה הם אותם דברים שמצד עצמם משמשים לבהמה אלא שראוי לאוסרם מפני החשש שיביאו את בעל הבהמה לעבור בשוגג.

בירורן המפורט של בעיות אלה, ואחרות הקשורות בהן, הוא עיקר ענינו של פרק זה.

כשנצטוינו בתורה על שביתה ממלאכה נצטוינו גם על שביתת הבהמה: שלא תעשה בהמתו של אדם מלאכה בשבת. אמנם בירורן המלא של הלכות שביתת בהמה לא כאן מקומו, ובפרק זה נדונה בהרחבה רק מלאכה אחת – מלאכת ההוצאה בשבת, בעיקר משום שחשוב לדעת כבר עם כניסת השבת מה הם הכלים והמכשירים שמותר להשאיר על הבהמה בשבת, ובאלה מהם יש לחשוש לאיסור. הבעיה העיקרית בפרק זה היא: אלו מן הדברים שנהוג לשים על גבי הבהמה – אוכף, מוסרות ושלשלאות – נחשבים כמלבוש לבהמה הנועד לצרכה ומותר לה לשאתם, ואלו דברים הם בגדר משא, שאסור להניחם על גבי הבהמה. אנו מניחים כי כל אמצעי